

EKKLESIA AMSTERDAM zondag 7 februari 2021

Tellen en zegenen

Alex van Ligten

Dit huis vol mensen, weet Jij wie het zijn?

Heb Jij ons geteld, ken Jij ons bij name?

Beetje cynisch, niet? Beginnen met dit huis vol mensen... We missen het zeer, het huis waar we kunnen samenkomen zonder maskers, zonder de angst ziek te worden van wie naast ons zit.

'Jij' staat in het liedje met een hoofdletter, dat is God dus. Heeft die ons geteld, roept die ons bij name?

Tellen is een belangrijke bezigheid. Rijke mensen tellen hun centen, arme en rechteloze mensen moeten op heel andere wijze op hun tellen passen, de influencer telt zijn of haar volgelingen. Vroeger gingen er bevelen uit vanwege de keizer dat heel zijn rijk ingeschreven moest worden; dat was handig om te weten hoeveel belastingen hij kon heffen en hoeveel jongens er in militaire dienst genomen konden worden. Tegenwoordig tellen de computers gedetailleerd voor de overheid, al horen wij vrijwel dagelijks dat de details niet kloppen omdat er gewerkt wordt met vooringenomen en nooit al te snuggere computerprogrammeringen.

We lezen zo een paar zinnen uit het vierde bijbelboek, dat bij ons het tellen in zijn naam geeft: Numeri, 'aantallen' betekent dat.

Het is een raar boek. Het begint met vijf hoofdstukken vol namen en getallen, en na een intermezzo komen daar dan nog lappen tekst achteraan, breedvoerige inzettingen met nog meer getallen.

In de woestijn heet het boek in de Hebreeuwse tekst. Dat zijn de woorden waarmee het boek begint. Het uit de slavernij bevrijde volk is in de woestijn. Op weg naar het land van belofte, of zoals het in het lied waar we naar gaan luisteren genoemd wordt:

dat eeuwig beloofde land van vrede
waar het niet slecht is,
waar liefde kan.

Woestijn-lied

Israël telt 'in de woestijn' de hoofden. Merkwaardige bezigheid, je zou denken dat het overleven in een dor, haast onleefbaar gebied alle voorrang krijgt. Ze zijn wel bevrijd van de onderdrukking, maar de weg naar dat eeuwig beloofde land waar het niet slecht is, is nog lang. Maar nee: uitgebreide tellingen, hoofd voor hoofd. Waarom is dat? Veel vertalers smokkelen hun oplossing de tekst in: het gaat om het tellen van de weerbare mannen, voor het leger, ter voorbereiding van de inname van het beloofde land. Dat is dan wel een merkwaardige voorbereiding, zei de oudtestamenticus Jagersma, waarin er 'bijvoorbeeld met geen woord over bewapening wordt gerept'.

Het lijkt eerder een soort feestelijke telling om met al die uitbundige getallen te kunnen zegen: Gods belofte aan Abraham is aardig vervuld, een talrijk nageslacht. Mozes telt om het volk te zegenen (vandaar 'hoofd voor hoofd' en het noemen van de namen). Alles speelt zich af rond de tent der samenkomst, de tabernakel, en daarom is dat begin van Numeri een en al liturgie, eredienst, een grote oefening voor het leven in vrijheid.

Dat deze talrijke tellingen een zegen vormen, wordt bevestigd door de slotwoorden van dit deel: een grote zegenspreuk. Al drieduizend jaar of meer in gebruik, ook bij ons. Het is een beetje gek om het als Schriftlezing te horen, je hebt de neiging te denken: o, het is al afgelopen. Dat wordt nog gevoed door het lied bij de tekst, 'Gij levende, eerste en laatste', vaak ons slotlied, maar we zijn er nog niet. Blijf vooral nog even zitten.

Voorlezing uit het boek *In de woestijn*

Numeri 6:22-27

ADONAI sprak tot Mozes en zei:

Spreek tot Aäron en zijn kinderen. Zeg hun:

'Met deze woorden zullen jullie de kinderen van Israël zegenen:

ADONAI zegent jou en hij behoedt je.

ADONAI doet zijn aangezicht over jou lichten en is je genadig.

ADONAI verheft zijn aangezicht over jou en legt op jou vrede.'

Mijn naam leggen zij op de kinderen van Israël
en ik zelf zegen hen.

Gij levende, eerste en laatste

De zegen daalt nogal getrapt op ons neer. God zegt tot Mozes dat hij tegen Aäron en zijn kinderen moet zeggen dat zij moeten zeggen tegen het volk - en dan komt die zegenspreuk. Tussen degene die zegen en ons in, zijn er mensen die het ons zeggen, vertellen.

Zegenen is goede woorden spreken. Het is: mensen ervan willen doordringen dat het goed met ze gaat. Of als het expliciet niet goed gaat: dat het goed zál gaan. Het is geen toverspreuk die welvaart en geluk garandeert. Het zijn woorden van vertrouwen in de toekomst. Dat is erg naïef. Want wij weten niet wat de toekomst brengt en we kunnen hem ook niet alvast naar onze hand zetten. Als God ons zegent, is hij net zo naïef als wij wanneer wij tot hem bidden. Gezegend zijn heeft in de bijbel meerdere kanten.

Als iemands huis gezegend is, dan kun je je dat het beste zeer aards voorstellen: de oogst was overvloedig, er werd een welgeschapen tweeling geboren en oma genas van een hardnekkige ziekte. Zoiets. Gezegende omstandigheden.

Maar er zit ook een meerwaarde aan: wat dóe je als gezegende met de zegen? Zoals zo vaak zit er in de bijbelwoorden een appèl. Je moet er iets mee, en in dit geval hoef je niet erg lang door te lezen in de bijbel, want helemaal in het begin, bij Abraham, zit het antwoord al. Als hij de stem hoort die hem uit zijn land roept naar een land dat God hem wijzen zal, zegt de stem: 'Ik zal je zegenen en jij zult tot zegen zijn' (Genesis 12:2). Dus we worden gezegend om anderen tot zegen te kunnen zijn.

Nu is er iets vreemds gebeurd met die oude zegenspreuk, ingegeven door het vrome gemoed van de gelovigen. Je moet namelijk wel eerbiedig zijn en je niet te groot maken. Dus je kunt het, met behulp van twee van de zes werkwoordsvormen in de zegenspreuk, maar het beste wat voorzichtig houden en het geheel in de wensvorm gieten:

‘De Heer zegene en behoede ons’, ‘Moge de Heer u zegenen en u beschermen’ (Nieuwe Bijbelvertaling). Beleefd vragen of iemand het zou willen doen, is beter dan er al te stellig ingaan. Toch is dat voorzichtig-eerbiedige hier niet goed. Bij de zegen staan we elkaar niet toe te wensen dat God zijn werk moge doen, nee: Hij dóet ’t, ons zegenen en behoeden. De priesterlijke zegen die op het volk gelegd wordt, is verkondiging, geen vrome wens.

Ons zegenen en behoeden, dat is het wat God doet. Met een variant op Heine’s ‘Dieu me pardonnera, c’est son métier’: God zegent ons, dat is zijn vak.

Nu kun je bij dat stellige je nog wel afvragen: als God ons zegent en behoedt, hoe komt het dan dat we ons soms (of vaak) zo on-gezegend weten en voelen, en onbeschut?

Er gebeuren dingen in ons eigen bestaan en in de wereld waar Gods zegen absoluut niet op rust, en wat moeten we daar dan mee? Doet hij zijn vak dan wel goed?

‘Ik weet niet of ’t zo gaat,’ zei een oude vriend van me op zijn sterfbed, na een zwaar leven en een akelig langdurige ziekte, ‘maar als ik boven kom, dan heb ik hem daar (hij wees naar boven) wel het een en ander te vragen.’

Terwijl ik nog nadacht over de juiste reactie, zei hij: ‘Heb jij nog dingen die ik daar vast naar voren kan brengen?’ Daar hoefde ik alleen maar van harte ja op te knikken en dat bleek ook de beste reactie.

Maar terwijl ik me realiseer dat ik ook wel met vragen zit naar de effectiviteit van al dat mooie geloof, weet ik ook: wat er ook gebeurt, en gebeurd is in mijn leven, ik blijf me gezegend weten. In de goede dingen die er óók gebeuren, in de weerstand die je kunt krijgen, de goede moed die terug komt ook na de grootste verslagenheid. Het gevoel van beschutting, woorden als licht, genade, vrede, die geen abstracties blijven, maar zichtbaar en merkbaar zijn in de liefste mensen om je heen, in alle hoopvolle verhalen en gebeurtenissen die we horen en meemaken, tegen de droefenis van de meeste nieuwsberichten in.

Zo werd dat volk gezegend in de liturgie in de woestijn. Hun erediens voor God betekende: dienst aan de wereld, de mensheid. God liefhebben = de naaste liefhebben.

Zo horen we het beroep dat op ons gedaan wordt, de consequenties van het gezegend worden. De zegen doorgeven aan de mensen om ons heen, in ons doen en laten. Anderen het licht gunnen en genade uitoefenen. Anderen zien staan en ze alle goeds, vrede, geluk, eten, onderdak geven. Vrede.

Dan neemt ons leven een hoge vlucht. Om nog eens het woestijnlied te citeren:

Soms woorden die mij bewaren,
spoor van namen die mij wijzen
adelaarsvleugels die mij dragen
tot bij Hem.

Zo moge het zijn.

Die mij droeg

Lieve ekklesiasten, niet te tellen toehoorders, wees gezegend, nu en alle dagen. Of, met een variant op wat we lezen:

Die jou zegent is ADONAI, hij behoedt jou
die jou in het licht zet is ADONAI, hij doet je genade toekomen
hij, ADONAI is het die jou aanziet,
en je met vrede en geluk omgeeft.